

Belangrijkste
boodschappen

Evaluatie van uw
interne beheersing

Ontwikkelingen voor
uw organisatie

Vooruitblik naar de
jaareindecontrole

Bijlagen

Rapportage interim bevindingen 2018 gemeente Haarlem

© Haarlem Marketing
– Hans Guldemond

Deze rapportage is
interactief en gemaakt
om te bekijken op:

Belangrijkste
boodschappen

Evaluatie van uw
interne beheersing

Ontwikkelingen voor
uw organisatie

Vooruitblik naar de
jaareindecontrole

Bijlagen

Gemeente Haarlem
Aan het college van burgemeester en wethouders
Postbus 511
2011 VB Haarlem

11 december 2018

Geacht college,

Hierbij ontvangt u onze tussentijdse bevindingen met betrekking tot onze controle van de jaarrekening van gemeente Haarlem voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2018. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons auditplan 2018. Onze zienswijzen en bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met de ambtelijke organisatie.

In overeenstemming met ons auditplan 2018 staat in onze aanpak het 'lines of defence' model centraal.

Dit rapport is gebaseerd op onze werkzaamheden tot en met 30 november 2018. Indien er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft onze visie op uw interne beheersing en onze bevindingen. Deel 2 beschrijft de ontwikkelingen voor uw organisatie en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen. Deel 3 blikt vooruit op de jaareindecontrole en behandelt de meest relevante aandachtsgebieden.

Wij hebben de inhoud van dit verslag besproken met de directie, portefeuillehouder en auditcommissie op 11 december 2018. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door

drs. M.J.A. Koedijk RA RE
partner

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Onze belangrijkste boodschappen

1. De interne beheersing als geheel is van goed niveau. Vooral door de inspanningen van de derde lijn zijn alle processen voldoende in control om tot een goedkeurende accountantsverklaring te komen voor de getrouwheid van de jaarrekening. Ten opzichte van andere gemeenten van uw omvang, steekt u hier positief bovenuit. Wij merken op dat wij ten aanzien van de interne beheersing in de eerste lijn en deels in de tweede lijn duidelijk verbeterpotentieel zien ten opzichte van soortgelijke gemeenten.
2. Net als vorig jaar hebben we de kwaliteit van de beheersmaatregelen voor de controle van het boekjaar 2018 langs de 'three lines of defence' beoordeeld. Een belangrijke constatering die wij hebben gedaan is dat er beperkte voortgang is geboekt ten opzichte van voorgaand jaar. Gezien de herstructurering van de organisatie en de ambtelijke samenwerking met Zandvoort begrijpen wij deze ontwikkeling.
2. De tweede lijn van Haarlem bestaat uit de driehoek Financiën, Concerncontrol en Interne Dienstverlening. De synergie in de tweede lijn die na de herstructurering van de organisatie mogelijk is, is nog niet volledig gerealiseerd. De effectiviteit en efficiëntie van de 2^e lijn kan worden verbeterd indien er meer kennis en begrip is bij de medewerkers van de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden binnen de totale driehoek.
3. De afdeling Interne Dienstverlening is nog onvoldoende in positie om haar taken goed uit te kunnen voeren. Rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn niet bij alle medewerkers duidelijk.
5. Evenals voorgaande jaren constateren wij dat de derde lijn, uw Audit Team, nog veel herstelwerkzaamheden uitvoert voor de eerste en tweede lijn, vooral ten aanzien van de processen in het Sociaal Domein. Het past bij een organisatie die in aanloop naar een rechtmatigheidsverantwoording zelf 'in control' wil zijn dat fouten aan de voorkant van het proces worden voorkomen, in plaats van dat deze aan de achterkant door het Audit Team hersteld moeten worden.
6. De uitvoering van het project 'Beter blijven presteren' maakt onderdeel uit van de P&C gesprekken. Op basis van door ons ontvangen rapportages constateren wij dat er beperkt voortgang is gerealiseerd. Wij merken op dat de diepgang waarmee door de afdelingsmanagers aan de directie wordt gerapporteerd aanzienlijk verschilt.
7. In 2018 wordt nog geen gebruik gemaakt van uw plan van aanpak voor het sociaal domein. Voor 2018 steunt u voor zorg in natura op de prestatieverantwoordingen van uw zorgaanbieders. U bent hierdoor voor de tijdigheid van de afronding van het jaarrekeningtraject afhankelijk van de aanlevering van deze verantwoordingen.
8. Voor de prestatielevering en verantwoording van de PGB-gelden bent u met ingang van 2018 voornemens om zelfstandig controles uit te voeren op de SVB-bestedingen en de prestatielevering. Wij kunnen ons vinden in de opzet van deze controles.
9. Net als voorgaande jaren blijken aandachtspunten in de beoordeling van uw IT-omgeving, waaronder wijzigingsbeheer op applicaties en toegangsbeheer. Hierdoor kunnen wij voor de controle niet steunen op deze IT-omgeving.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Ontwikkeling interne beheersing volgens de lines of defence

De interne beheersing van uw organisatie laat een vergelijkbaar beeld zien ten opzichte van voorgaand jaar. Zie de tabel hiernaast voor een uiteenzetting per proces. Klik op de processen voor onze detailbevindingen, waarbij wij ons hebben geconcentreerd op de interne beheersingsmaatregelen in de eerste lijn.

Waar wij hebben aangegeven dat het proces naar onze mening in opzet ontoereikend is, wil dit zeggen dat wij binnen onderdelen van het proces bevindingen hebben gedaan die dermate van belang/kritisch zijn, dat wij adviseren om hier actie op te ondernemen. Dit wil niet zeggen dat het gehele proces niet goed is opgezet of wordt uitgevoerd.

Klik [hier](#) voor onze visie op uw tweede lijn.

Klik [hier](#) voor onze visie op uw derde lijn.

Klik [hier](#) voor een toelichting op het lines of defence model

Legenda

- In opzet ontoereikend
- In opzet toereikend, maar één of meerdere beheersmaatregelen bestaan niet of zijn niet controleerbaar
- Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet meegenomen in controle

BEDRIJFSVOERING

Proces	Line of defence			Tov 2017
	1	2	3	
Inkopen en betalingen	●	●	●	↗
Aanbestedingen	●	●	●	→
Salarissen	●	●	●	→
Inkomende subsidies	●	●	●	→
Treasury	●	●	●	↗
Investerings	●	●	●	↗
IT	●	●	●	→

FYSIEK

Proces	Line of defence			Tov 2017
	1	2	3	
Grondexploitatie	●	●	●	→
Huren en pachten	●	●	●	→
Bouwleges/Wabo	●	●	●	→
Parkeren	●	●	●	→
Belastingen	●	●	●	→

SOCIAL

Proces	Line of defence			Tov 2017
	1	2	3	
Jeugd	●	●	●	→
Wmo	●	●	●	→
Sociale uitkeringen	●	●	●	→
Verstrekte subsidies	●	●	●	→

Wat is het lines of defence model?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het '3 lines-of-defence' model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- In de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

Toelichting bevindingen Algemeen

Bevinding: 2018-1 Geen toereikende actuele procesbeschrijvingen aanwezig

Line of
defence

①

Bevinding

Met betrekking tot de volgende processen geldt dat er geen actuele procesbeschrijvingen aanwezig zijn:

- Inkomende subsidies
- Investerings
- Grondexploitaties
- Huren en pachten
- Jeugd
- Wmo
- Verstrekte subsidies

Prioriteit

Middel

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat het proces niet worden uitgevoerd in overeenstemming met actueel van toepassing zijnde verantwoordelijkheden en mandateringen. Tevens is het risico aanwezig dat het proces door verschillende medewerkers anders wordt uitgevoerd, wat kan leiden tot een kwalitatief lagere procesuitvoering. Dit kan leiden tot onjuiste, onvolledig en/of onrechtmatige baten in de jaarrekening. Wij hebben vernomen dat er inmiddels een project is gestart om voor alle processen actuele beschrijvingen op te stellen. Wij raden u aan hier, mede in relatie tot de integratie van de bedrijfsvoering van Zandvoort, de nodige prioriteit aan te geven.

Toelichting bevindingen Inkopen en betalingen

Bevinding: 2018-2 Geen zichtbare interne beheersing bij goedkeuring facturen

Line of
defence

①

Bevinding

In 2018 is de nieuwe budgethoudersregeling in werking getreden. In deze regeling is het drempelbedrag waarboven budgethouders een tweede autorisatie nodig hebben voor het aangaan van verplichtingen verhoogd van € 50.000 naar € 250.000 inclusief BTW. De bevoegheid van de budgethouder om facturen betaalbaar te stellen is in de nieuwe regeling aan voorwaarden gebonden. Een belangrijke voorwaarde is dat de prestatielevering door een andere functionaris is vastgesteld. Deze voorwaarde is opgenomen in de workflow van het financieel systeem. Wij hebben op basis van een lijncontrole vastgesteld dat dit digitaal voor prestatielevering wordt getekend, maar dat niet (altijd) zichtbaar is dat de controle op de prestatielevering daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Risico en aanbeveling

Wij zijn blij met de aanpassing in de interne beheersing ten aanzien van de functiescheiding tussen het aangaan van de verplichting en de controle op de prestatielevering. Echter, door het ontbreken van de zichtbaarheid van de uitgevoerde controle, is deze voor het Audit Team en ons niet controleerbaar. Wij bevelen aan om in dit proces deze interne controle zichtbaar te maken, door bijvoorbeeld onderliggende documenten die de prestatielevering aantonen digitaal bij de factuur te voegen.

Prioriteit
Hoog

Toelichting bevindingen Inkopen en betalingen

Bevinding: 2018-3 Ontoereikende IT General Controls in GFS

Line of defence ①	Bevinding De application controls in het proces (waaronder de routecodes en de daarmee samenhangende autorisaties) zijn niet operationeel effectief als gevolg van niet werkende IT General Controls binnen GFS door onze bevindingen ten aanzien van het verandermanagement en logische toegangsbeveiliging.	Prioriteit Hoog
	Risico en aanbeveling Het risico is aanwezig dat medewerkers verplichtingen en facturen goedkeuren waar ze niet toe bevoegd zijn. Wij adviseren om de aanbevelingen in dit rapport ten aanzien van de IT General Controls binnen GFS op te volgen.	

Bevinding: 2018-4 Ongewenste functievermenging binnen het betaalproces in Suite voor het Sociaal Domein (voorheen: GWS4all)

Line of defence ①	Bevinding Momenteel worden betalingen voorbereid en goedgekeurd door applicatiebeheerders van Suite (voorheen: GWS4all). Dit is een ongewenste situatie omdat applicatiebeheerders alle (mutatie)rechten hebben. Daarnaast is er geen sprake van onafhankelijke interne controles op betalingen die vanuit Suite gedaan worden.	Prioriteit Hoog
	Risico en aanbeveling Naar onze mening loopt uw gemeente hier een significant (fraude)risico. Daarom adviseren wij u zo spoedig mogelijk functiescheiding te realiseren binnen het betaalproces binnen Suite door o.a. de bevoegdheid tot het voorbereiden van betalingen te beleggen bij een functionaris die geen mutatierechten heeft in de applicatie.	

Toelichting bevindingen Aanbestedingen

Bevinding: 2018-5 Rechtmatige aanbesteding externe inhuurcontracten niet gewaarborgd

Line of
defence

①

Bevinding

In ons accountantsverslag naar aanleiding van de controle 2017 hebben wij geconstateerd dat de rechtmatigheid van de aanbestedingen, in het bijzonder ten aanzien van de inhuur derden, niet gewaarborgd is binnen Haarlem. Omdat de werkelijke omvang en impact pas medio 2018 duidelijk werd, heeft de organisatie niet tijdig haar processen kunnen aanpassen.

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat aanbestedingen plaatsvinden in strijd met de geldende Europese wet- en regelgeving. Wij raden u aan om zichtbare interne beheersingsmaatregelen in het aanbestedingsproces op te nemen die waarborgen dat aanbestedingen rechtmatig plaatsvinden. Hierbij kan gedacht worden aan het zoveel mogelijk gebruik maken van raamovereenkomsten voor goederen en diensten die op grotere schaal worden ingekocht. Een andere maatregel is om het team Inkoop van de afdeling Juridische Zaken te laten participeren in alle aanbestedingen bij specifieke goederen of diensten, dan wel die boven een specifieke drempelbedrag komen die significant lager is dan de Europese drempelwaarden om het opsplitsen van opdrachten te voorkomen.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen Aanbestedingen

Bevinding: 2018-6 Inkoop- en aanbestedingsbeleid is niet actueel

Line of
defence

①

Bevinding

Voor het proces Aanbestedingen is een beleidsplan aanwezig, maar deze is verouderd. Het betreft het Haarlems Inkoop- en Aanbestedingsbeleid 2011-2014 de dato 19 juli 2011. In dit beleidsplan is het gewijzigde Aanbestedingsbesluit niet expliciet verwerkt, maar de belangrijkste bepalingen ervan waren al in het beleidsplan opgenomen. In dit gewijzigde Aanbestedingsbesluit worden enkele artikelen uit de Aanbestedingswet en de Richtlijnen gedetailleerder uitgewerkt. Onderdeel van dit besluit is bijvoorbeeld het Uniform Europees Aanbestedingsdocument ([UEA](#)). Daarnaast zijn de aangepaste [Gids Proportionaliteit](#) en het nieuwe Aanbestedingsreglement Werken 2016 ([ARW 2016](#)) in het besluit aangewezen als te volgen richtsnoeren.

Risico en aanbeveling

Indien het gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid niet actueel is, is het risico aanwezig dat aanbestedingen plaatsvinden in strijd met actuele wet- en regelgeving. Wij hebben begrepen dat onze aanbeveling uit 2017 om het inkoop- en aanbestedingsbeleid te actualiseren bijna is afgerond.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen Aanbestedingen

Bevinding: 2018-7 Er is geen waarborg dat aanbestedingen binnen uw organisatie volledig worden geregistreerd

Line of
defence

①

Bevinding

Om de volledigheid van de inkopen en aanbestedingen te waarborgen dienen alle inkopen en aanbestedingen met een onderliggende waarde van minimaal €50.000 gemeld te worden bij het team Inkoop en Aanbesteding. Wij hebben vernomen dat dit niet in alle gevallen plaatsvindt.

De volledigheid van de registratie van aanbestedingen wordt ten dele gewaarborgd doordat sinds 2015 direct na afronding van iedere aanbesteding een verplichting moet worden geregistreerd in de contractendatabank. Deze verplichting is gelijk aan de verwachte contractwaarde van de gegunde aanbesteding. Inkoopfacturen die worden ontvangen worden geconfronteerd met de aanwezige verplichting doormiddel van een inkoopopdracht die op de crediteurenfactuur moet worden vermeld. Indien een referentie naar de inkoopopdracht ontbreekt, of de referentie niet in GFS voorkomt, wordt de factuur door het systeem geweigerd.

Risico en aanbeveling

Waarborgen van de volledigheid van de contractendatabank waarin minimaal de gehele waarde van de overeenkomsten wordt geregistreerd met de datum waarop de overeenkomst is getekend, welk tijdvak de overeenkomst beslaat, welke verlengings-mogelijkheden er zijn en wat de opzegtermijn is van de overeenkomst. Een mogelijkheid hiervoor is om het team Inkoop en Aanbesteding een prominentere rol te geven in het inkoop- en aanbestedingsproces.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen Salarissen

Bevinding: 2018-8 Interne beheersingmaatregelen binnen het proces zijn niet altijd zichtbaar

Line of defence ①	Bevinding De interne beheersingsmaatregelen binnen het personeels- en salarisproces, bijvoorbeeld op de volledigheid van de aanmelding bij ABP of de mutaties van werkgeverspremies in PIMS, zijn niet altijd zichtbaar.	Prioriteit Midden
	Risico en aanbeveling Het risico is aanwezig dat mutaties in stamgegevens binnen de salarisapplicatie PIMS niet rechtmatig tot stand komen. Tevens is het risico aanwezig dat medewerkers ten onrechte niet of niet met de juiste gegevens worden aangemeld bij het ABP. Wij bevelen u aan om de kritische interne beheersingsmaatregelen binnen het proces zichtbaar uit te voeren. Op deze wijze is de rechtmatigheid van veranderingen in stamgegevens of de mutaties van pensioendeelnemers achteraf reproduceerbaar. Eventuele discussie met belastingdienst, ABP of medewerkers wordt hiermee voorkomen.	

Toelichting bevindingen Investerings

Bevinding: 2018-9 Bevindingen Audit Team

Line of defence

①

Bevinding

Het Audit Team heeft in 2018 een vervolg gegeven aan haar onderzoek op het investeringsproces uit 2017. Hierbij geeft zij aan dat er met de het instellen van een 'Team Projectbeheersing' is een belangrijke stap gezet om investeringsprojecten op een goede wijze administratief te beheersen. Daarnaast constateert zij een aantal bevindingen die relevant (kunnen) zijn voor de jaarrekening 2018:

- De allocatie van kosten aan investeringen vindt niet altijd plaats op basis van werkelijke kosten
- De componentenmethode wordt niet altijd juist toegepast
- Opleverdocumenten behorende bij investeringsprojecten zijn niet altijd tijdig beschikbaar

Prioriteit

Middel

Risico en aanbeveling

De oorzaken die ten grondslag liggen aan de bevindingen van het Audit Team, kunnen leiden tot onjuiste balansmutaties en kapitaalslasten in de jaarrekening. Wij raden u aan om de bevindingen van het Audit Team mee te nemen bij het opstellen van de jaarrekening om te waarborgen dat investeringsprojecten tijdig als zodanig in de jaarrekening worden verantwoord, met de juiste samenstelling en voor de juiste bedragen.

Toelichting bevindingen IT

Bevinding: 2018-10 Algemene IT-beheersmaatregelen bieden onvoldoende waarborgen (wijzigingenbeheer en informatiebeveiliging)

Line of
defence

①

Bevinding

Een uniforme applicatie overkoepelende wijzigingsprocedure is niet vastgelegd of verouderd. Stappen worden reeds ondernomen om deze te herzien, waarbij aanvulling plaatsvindt met workflow overzichten.

Risico en aanbeveling

Er is een risico aanwezig dat wijzigingen in applicaties onrechtmatig plaatsvinden. Wij adviseren de wijzigingsprocedure uit te breiden met een beschrijving van de controlestappen op het gebied van release, patch en hotfix. Daarnaast adviseren wij het verwachte akkoord op in productie name van een wijziging van de business op te nemen in de wijzigingsregistratie binnen TOPdesk door bijvoorbeeld een separate activiteit of het opnemen van een akkoord e-mail.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen IT

Bevinding: 2018-11 Wijzigingsbeheer diverse applicaties niet gewaarborgd

Line of
defence

①

Bevinding

Wij hebben de volgende bevindingen ten aanzien van de IT-beheersingsmaatregelen:

- Voor Promis en Lias wordt niet in alle gevallen de aanvraag van rechten geregistreerd middels TOPdesk.
- Er vindt geen periodieke zichtbare controle plaats op gebruikersrechten voor Promis, Pims, YouPP, Neuron en Verseon.
- Beheerrechten in applicaties zijn niet altijd belegd bij personen met enkel een functioneel beheer functie bij PIMS@All, Lias en Promis.
- Het wachtwoordbeleid in GFS, netwerk en Pims@All voldoen niet aan de best-practices.
- Rechten op de database zijn niet voor alle applicaties beperkt. Zo zijn op de database van PIMS@All (en YouPP) naamgebonden gebruiker accounts actief met rechten tot invoer en wijzigen en worden algemene Administrator accounts gebruikt voor Lias, Neuron, Verseon, GFS en Suites voor Sociaal Domein.

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat gebruikers onrechtmatig toegang verkrijgen tot het netwerk en/of de applicaties. Dit leidt ertoe dat wij extra werkzaamheden dienen te verrichten om de gewenste zekerheid te krijgen over de werking van de IT-afhankelijkheden.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen IT

Bevinding: 2018-12 Wijzigingsbeheer diverse applicaties niet gewaarborgd

Line of
defence

①

Bevinding

Wij hebben begrepen dat u vanaf 2019 gebruik zal maken van de nieuwe datacenter inrichting alsmede de nieuwe virtuele infrastructuur en desktop omgeving als onderdeel van het project ANY. Er zijn nog geen interne beheersingsmaatregelen geïdentificeerd voor deze nieuwe omgeving.

Prioriteit

Middel

Risico en aanbeveling

Wij adviseren onderliggend aan deze verandering de beheersmaatregelen omtrent back-up, restore, continuïteit en disaster recovery verder te formaliseren op basis van de nieuwe omgeving.

Toelichting bevindingen IT

Bevinding: 2018-13 Moderne analysemogelijkheden worden nog niet ten volle benut

Line of
defence

①

Bevinding

De huidige geavanceerde technische mogelijkheden om optimaal gebruik te maken van data bij het voorspellen, meten en bijsturen van processen worden nog niet ten volle benut binnen uw gemeente. De nadruk van de organisatie ligt vooral op de compliance kant, zoals de dataveiligheid, privacy en toegankelijkheid. Wij onderschrijven deze prioriteitsstelling en constateren tegelijkertijd dat er steeds meer oog komt voor informatiemanagement, informatievoorziening en informatieanalyse.

Risico en aanbeveling

Naar onze mening zou het op grotere schaal inzetten van innovaties op datamanagement gebied zoals AI, datamining, processmining, en geavanceerde data-analyse instrumenten, zoals Big Data en Power BI het college kunnen ondersteunen bij het op meer doelmatigere en doeltreffende wijze inzetten van mensen en middelen bij het realiseren van de doelstellingen uit de programmabegroting, alsmede het op termijn kunnen afgeven van in-control statements door het college.

Prioriteit

Middel

Toelichting bevindingen Grondexploitaties

Bevinding: 2018-14 Nota grondprijzen niet actueel

Line of
defence

①

Bevinding

Volgens de financiële verordening 2018 (artikel 12 lid 2) dient het college de raad jaarlijks een Nota grondprijzen aan te bieden met daarin de kaders voor prijzen van bouwrijpe grond voor het lopende exploitatiejaar. De meest recente nota dateert uit 2016 en heeft betrekking op de boekjaren 2016 en 2017.

Risico en aanbeveling

Wij hebben begrepen dat de geactualiseerde Nota grondprijzen inmiddels door het college is vastgesteld en in het nieuwe jaar door de raad zal worden behandeld.

Prioriteit

Laag

Toelichting bevindingen Huren en pachten

Bevinding: 2018-15 Nota verhuurbeleid niet actueel

Line of
defence

①

Bevinding

Volgens de financiële verordening 2018 (artikel 12 lid 3) dient het college de raad eenmaal per vier jaar een nota verhuurbeleid aan te bieden met daarin de kaders voor huren en de erfpachten. De meest recente nota dateert uit 2014.

Risico en aanbeveling

Actualiseren en vaststellen Nota verhuurbeleid conform de financiële verordening 2018.

Prioriteit

Laag

Toelichting bevindingen Bouwleges/Wabo

Bevinding: 2018-16 Toetsing juistheid bouwsommen niet altijd zichtbaar

Line of defence ①	Bevinding De bouwkostentoets bij bouwsommen < €300.000 is niet altijd zichtbaar vastgelegd, waardoor achteraf niet altijd is vast te stellen of deze toets op plausibiliteit van de door de aanvrager opgegeven bouwsom juist en volledig wordt uitgevoerd.	Prioriteit Middel
	Risico en aanbeveling Het risico is aanwezig dat leges uit omgevingsvergunningen niet volledig zijn door een te laag ingeschatte bouwsom. Wij bevelen u aan om (geautomatiseerde) interne beheersingsmaatregelen in het proces in te bouwen die zorgdragen dat dit niet kan plaatsvinden.	

Bevinding: 2018-17 Risico op doorbreking functiescheiding door een te groot aantal super-users applicatie Squit

Line of defence ①	Bevinding De tarieven van de omgevingsvergunningen in de bronapplicatie Squit XO kunnen worden gewijzigd zonder voorafgaande zichtbare autorisatie. Op grond van praktische overwegingen zijn een aantal senior planbeoordelaars aangewezen als super-user.	Prioriteit Hoog
	Risico en aanbeveling Het risico is aanwezig dat tarieven van omgevingsvergunningen onrechtmatig aangepast worden. Wij bevelen u aan om (geautomatiseerde) interne beheersingsmaatregelen in het proces in te bouwen die zorgdragen dat dit niet kan plaatsvinden.	

Toelichting bevindingen Jeugd

Bevinding: 2018-18 Interne controle Jeugd niet belegd in de organisatie

Line of defence

②

Bevinding

De uitvoering van de interne controle op het proces van jeugdzorg is door geen enkele afdeling in de organisatie opgepakt. Uiteindelijk heeft uw Audit Team de interne controles over het jaar zelf uitgevoerd.

Risico en aanbeveling

Taken en verantwoordelijkheden duidelijk beleggen en borgen dat interne controles (tijdig) worden uitgevoerd.

Prioriteit

Hoog

Bevinding: 2018-19 Ontoereikende IT General Controls in GWS

Line of defence

①

Bevinding

De application controls in het proces zijn niet operationeel effectief als gevolg van niet werkende IT General Controls binnen GWS door onze bevindingen ten aanzien van het verandermanagement en logische toegangsbeveiliging.

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat medewerkers in het systeem mutaties invoeren en goedkeuren waar ze niet toe bevoegd zijn. Wij adviseren om de aanbevelingen in dit rapport ten aanzien van de IT General Controls binnen GWS op te volgen.

Prioriteit

Hoog

Toelichting bevindingen Wmo

Bevinding: 2018-20 Ontoereikende IT General Controls in GWS

Line of
defence

①

Bevinding

De application controls in het proces zijn niet operationeel effectief als gevolg van niet werkende IT General Controls binnen GWS door onze bevindingen ten aanzien van het verandermanagement en logische toegangsbeveiliging.

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat medewerkers in het systeem mutaties invoeren en goedkeuren waar ze niet toe bevoegd zijn. Wij adviseren om de aanbevelingen in dit rapport ten aanzien van de IT General Controls binnen GWS op te volgen.

Prioriteit
Hoog

Toelichting bevindingen Sociale uitkeringen

Bevinding: 2018-21 Ontoereikende IT General Controls in GWS

Line of
defence

①

Bevinding

De application controls in het proces zijn niet operationeel effectief als gevolg van niet werkende IT General Controls binnen GWS door onze bevindingen ten aanzien van het verandermanagement en logische toegangsbeveiliging.

Risico en aanbeveling

Het risico is aanwezig dat medewerkers in het systeem mutaties invoeren en goedkeuren waar ze niet toe bevoegd zijn. Wij adviseren om de aanbevelingen in dit rapport ten aanzien van de IT General Controls binnen GWS op te volgen.

Prioriteit
Hoog

Toelichting bevindingen Verstrekte subsidies

Bevinding: 2018-22 Actualiseren procesbeschrijving en zichtbaar vastleggen interne beheershandelingen

Line of
defence

①

Bevinding

Een actuele procesbeschrijving voor inkomensoverdrachten / subsidieverstrekingen (uitgaande subsidies) ontbreekt. Daarnaast blijken relevante beheersingsmaatregelen achteraf niet of onvoldoende reproduceerbaar. In het proces vinden diverse beheershandelingen plaats, bijvoorbeeld toetsing van de subsidieaanvraag of aanvraag tot subsidievaststelling. Deze toetsing is niet altijd zichtbaar vastgelegd.

Risico en aanbeveling

Actualiseren procesbeschrijving en zichtbaar maken van uitgevoerde interne beheersingsmaatregelen.

Prioriteit

Middel

Belangrijkste
boodschappen

Evaluatie van uw
interne beheersing

Ontwikkelingen voor
uw organisatie

Vooruitblik naar de
jaareindecontrole

Bijlagen

Interne Dienstverlening nog onvoldoende in positie in uw tweede lijn

De samenwerking binnen de 2^e lijn dient verder vorm gegeven te worden

De 2^e lijn van Haarlem bestaat uit de driehoek Financiën, Concerncontrol en Interne Dienstverlening (ID). Op basis van interviews en eigen waarneming constateren wij dat de synergie in de tweede lijn die na de herstructurering van de organisatie mogelijk is, nog niet volledig is gerealiseerd. De effectiviteit en efficiëntie van de 2^e lijn kan worden verbeterd indien er meer kennis en begrip is bij de medewerkers van de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden binnen de totale driehoek. In 2018 is hiermee een start gemaakt met een gezamenlijk BBV trainingsprogramma. Daarnaast bevelen wij u aan om de onderlinge communicatie te verbeteren, door bijvoorbeeld gezamenlijke werkoverleggen te organiseren.

Afdeling Interne Dienstverlening nog onvoldoende in positie

Per 1 april 2018 is de afdeling ID begonnen met haar werkzaamheden. Wij onderschrijven de opzet en uitvoering van het inrichtingsplan van de afdeling, maar concluderen tegelijkertijd op basis van interviews en eigen waarnemingen dat de afdeling nog onvoldoende in positie is om haar taken goed uit te kunnen voeren. Rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn niet bij alle medewerkers duidelijk, met name in het fysieke domein, waardoor sprake is van een negatieve beeldvorming. Hierbij speelt een belangrijke rol dat van de medewerkers die in de transitie zijn overgegaan van de diverse bedrijfsbureaus naar de afdeling ID een andere cultuur en wijze van werken wordt gevraagd.

Wij nemen concrete acties waar bij het management en directie om verbetering te realiseren, maar onderkennen het feit dat een dergelijk verandertraject tijd in beslag neemt.

De 2^e lijn kan een betere bijdrage leveren aan uw interne beheersing

De 2^e lijn vervult een belangrijke rol in het bewaken en verbeteren van de bedrijfsvoering in de 1^e lijn. Daarom vinden wij het belangrijk dat de bevindingen van de 2^e lijn worden vastgelegd en dat zichtbaar follow-up wordt gegeven aan de punten die wordenesignaleerd. Tijdens onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat in opzet diverse interne beheersingsmaatregelen zijn getroffen in de 2^e lijn, maar dat deze niet zichtbaar en controleerbaar zijn.

In Haarlem kan de 2^e lijn naar onze mening een regierol vervullen om de 1^e lijn aan te sporen de interne beheersing te (blijven) verbeteren. Een voorbeeld hiervan is dat de eenheid ID maandelijks gesprekken met de afdelingsmanagers voert, waarbij ook de kwaliteit van de administratie onderwerp van gesprek is.

Wij adviseren om de uitkomsten van de gesprekken gestructureerd vast te leggen, evenals de controle op de opvolging van de afspraken die in die gesprekken worden gemaakt. Daarmee kunnen deze gesprekken zichtbaar effect hebben op de kwaliteit van de financiële verantwoording van het lopende boekjaar, die daarmee een goede basis vormt voor de interne beheersing van de gemeente. De 3^e lijn kan dan ook efficiënter ingezet worden op het toevoegen van waarde voor de organisatie alsmede ten behoeve van het leveren van een bijdrage naar de tweede lijn.

Belangrijkste
boodschappen

Evaluatie van uw
interne beheersing

Ontwikkelingen voor
uw organisatie

Stand van zaken in de IT

Rechtmatigheidsverantwoording

Ontwikkelingen in de WNT

Vooruitblik naar de
jaareindecontrole

Bijlagen

Volwassenheidsniveau IT ontwikkelt zich beperkt

Onder de evaluatie van uw interne beheersing hebben wij u inzicht gegeven in de [bevindingen](#) met betrekking tot de IT. De uitkomsten hiervan zijn van belang voor het wel of niet gebruik kunnen maken van gegevens uit deze systemen. Hieronder hebben wij een totaal overzicht opgenomen van deze uitkomsten.

Algemene toelichting IT

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de opzet en het bestaan van de algemene IT-beheersmaatregelen beoordeeld rondom de IT-systemen die uw financieel kritische processen ondersteunen. De resultaten van onze werkzaamheden evenals de bevindingen ten aanzien van de algemene IT-beheersmaatregelen zijn in dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

Op basis van onze werkzaamheden stellen wij vast dat de huidige algemene IT-beheersing nog onvoldoende waarborgen biedt om te kunnen steunen op geautomatiseerde beheersmaatregelen, functiescheidingen en interfaces. De geconstateerde voortgang is te beperkt om in 2018 een meer systeemgerichte controle mogelijk te maken.

Wijzigingsbeheer is verbeterd, maar niet voor alle applicaties

Ten opzichte van vorig jaar hebben wij geconstateerd dat u verbetering heeft doorgevoerd met betrekking tot wijzigingsbeheer waarbij voor bijvoorbeeld het systeem Suites voor het Sociaal Domein een verbeterde registratie van testopzet en testresultaten is geconstateerd als gevolg van het verbeterproject dat begin 2018 is opgestart. Deze verbetering is echter niet voor alle applicaties in scope van toepassing waardoor bijvoorbeeld bij Lias en Promis nog steeds het risico bestaat dat wijzigingen zonder goedkeuring of volledige testen direct door functioneel beheer in de productieomgeving worden gezet zonder tussenkomst van technisch beheer of de eindgebruiker. Dit kan tot gevolg hebben dat de werking van applicaties maar ook de betrouwbaarheid van de data in het geding komt wanneer foutieve programmatuur in de productieomgeving wordt gebruikt. In het ergste geval zou dit kunnen leiden tot het onttrekken van gelden aan de gemeente Haarlem.

Beheer autorisaties vraagt verdere automatisering

Wij hebben vernomen dat accounts op het netwerk geautomatiseerd worden opgezet en afgesloten op basis van de koppeling met uw personeelsadministratie systeem. Verdere toekenning van rechten op het netwerk of binnen applicaties volgen het reeds gefaciliteerde proces binnen TOPdesk. Deze verdere automatisering binnen dit proces zien wij als een goede richting voor het verstevigen van de beheersing.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Stand van zaken in de IT

Rechtmatigheidsverantwoording

Ontwikkelingen in de WNT

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Invoering rechtmatigheidsverantwoording vraagt om actie

Invoering per 2021

In de meicirculaire 2018 is door het ministerie van BZK aangekondigd dat in 2021 de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt. Via deze verantwoording zal het college de rechtmatigheid verantwoorden aan de raad. Als accountant stellen wij dan vast dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid.

Interne beheersing meer bij 1^e en 2^e lijn

Ook al is nog niet duidelijk op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording tot stand komt, vinden wij het van belang om al te beginnen met de voorbereidingen,

zoals het definiëren van de rollen en verantwoordelijkheden om te komen tot een dergelijke verantwoording. Wij zijn van mening dat de werkzaamheden die het Audit Team uitvoert, voldoende zijn om nu al een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening op te nemen. Zoals wij in het volgende onderdeel opmerken, zijn wij van mening dat de derde lijn nog te veel herstelwerkzaamheden uitvoert. Het past bij een organisatie die in aanloop naar een rechtmatigheidsverantwoording zelf 'in control' wil zijn dat fouten aan de voorkant van het proces worden voorkomen, in plaats van dat deze aan de achterkant door het Audit Team hersteld moeten worden.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Stand van zaken in de IT

Rechtmatigheidsverantwoording

Ontwikkelingen in de WNT

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Uw Audit Team zorgt ervoor dat u in control bent

Gebruik van uw Audit Team in onze controle

Wij gebruiken het Audit Team in de vorm van de derde lijn als goede oplevering ten behoeve van onze controlewerkzaamheden. Hierbij is ons uitgangspunt dat het Audit Team primair haar werkzaamheden uitvoert ten behoeve van de organisatie. Binnen de kaders van onze opdracht en vaktechnische eisen maken wij zoveel mogelijk gebruik van deze werkzaamheden om dubbele controles te voorkomen.

Signalerende functie van uw Audit Team is goed

Naar onze mening is de kritische signalerende functie van uw Audit Team van goed niveau. Als onderdeel van onze controle hebben wij kennis genomen van de rapportage 'Vinger aan de pols 2018'. Vooral de kritische toon waarmee de rapportage is opgesteld geeft een goed beeld van haar onpartijdige houding ten opzichte van de organisatie.

Evenals voorgaande jaren constateren wij dat het Audit Team nog veel herstelwerkzaamheden uitvoert voor de eerste en tweede lijn, vooral ten aanzien van de processen in het Sociaal Domein. Naar onze mening is dit echter de verantwoordelijkheid van het lijnmanagement (eerste lijn), ondersteund door hun financiële adviseurs en/of controllers (tweede lijn). Het past bij een organisatie die zelf 'in control' wil zijn dat fouten aan de voorkant van het proces worden voorkomen, in plaats van dat deze aan de achterkant door het Audit Team hersteld moeten worden. Hierdoor kan het Audit Team beter in positie komen om toegevoegde waarde voor de organisatie te realiseren door structurele verbeteringen te signaleren en de implementatie ervan te bewaken.

Opvolging bevindingen voorgaand jaar

Op basis van het project 'Beter blijven presteren' vindt bewaking plaats op de bevindingen die zowel het Audit Team als wij in eerdere jaren hebben gedaan. De opvolging van bevindingen is maandelijks agendapunt bij de multidisciplinaire overleggen tussen afdelingshoofden en Adviseurs Bedrijfsvoering. Per kwartaal wordt door de verantwoordelijke afdelingshoofden over de voortgang van de bevindingen gerapporteerd aan de directie. Deze rapportages vormen onderdeel van de periodieke P&C gesprekken.

Hoewel wij deze gestructureerde aanpak om de kwaliteit van de bedrijfsprocessen te verbeteren toejuichen, constateren wij op basis van door ons ontvangen rapportages dat er beperkt voortgang is gerealiseerd. Gezien de herstructurering van de organisatie en de ambtelijke samenwerking met Zandvoort begrijpen wij deze ontwikkeling. Tevens merken wij op dat de diepgang waarmee door de afdelingsmanagers aan de directie wordt gerapporteerd aanzienlijk verschilt.

Actualisatie procesbeschrijvingen

In onze managementletter 2017 hebben wij u gerapporteerd over het ontbreken van actuele procesbeschrijvingen voor onder andere aanbestedingen, huren en pachten, Wmo, jeugdzorg en subsidies. Wij hebben vernomen dat er inmiddels een project is gestart om voor alle processen actuele beschrijvingen op te stellen. Wij raden u aan hier, mede in relatie tot de integratie van de bedrijfsvoering van Zandvoort, de nodige prioriteit aan te geven.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Stand van zaken in de IT

Rechtmatigheidsverantwoording

Ontwikkelingen in de WNT

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Diverse ontwikkelingen in de WNT 2018

Nieuwe WNT norm 2018

Het algemeen voltijds en voljaars bezoldigingsmaximum voor 2018 is met terugwerkende kracht naar 1 januari 2018 verhoogd van € 187.000 naar € 189.000 (2017: € 181.000).

Openbaarmakingsplicht WNT verantwoording

Met ingang van 1 januari 2018 is het voor alle WNT-instellingen verplicht de WNT-verantwoording openbaar toegankelijk op internet te publiceren voor een periode van tenminste zeven jaar. De gegevens moeten vrij en kosteloos toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn.

Hogere WNT normen voor uw externe functionarissen

Voor 2018 gelden voor externe topfunctionarissen hogere maxima dan voor 2017. De maxima per maand waarin is gewerkt zijn:

- voor de eerste zes maanden: € 25.300 (2017: € 24.500);
- voor de tweede zes maanden: € 19.100 (2017: € 18.500);
- met een maximum van € 182 (2017: € 176) per uur. Er wordt een gemiddelde uur norm tussen €176 en €182 berekend indien de periode betrekking heeft op zowel 2017 als 2018.

Voor zover ons bekend zijn er bij gemeente Haarlem geen externe topfunctionarissen.

De regels voor een niet-topfunctie na een topfunctie zijn gewijzigd

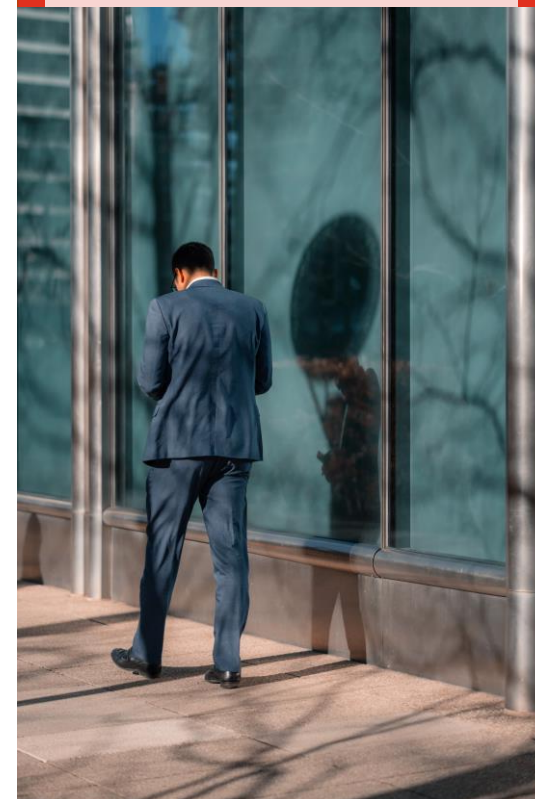
Vanaf 1 januari 2018 is het begrip 'gewezen topfunctionaris' en daarmee de afzonderlijke publicatieplicht voor deze categorie vervallen. Tenzij aan onderstaande voorwaarden is voldaan:

- Topfunctionaris is gestart op of na 1 januari 2018; en
- De functie is minimaal 12 maanden vervuld; en
- Heeft een aansluitende niet-topfunctie bij de organisatie.

In dat geval dient de functionaris nog 4 jaar als topfunctionaris te worden toegelicht in de WNT verantwoording.

TIP:

BZK verwacht de 2018 versie van de rekentool voor de WNT norm voor het einde van 2018 te hebben bijgewerkt. Houdt dus www.topinkomens.nl in de gaten.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

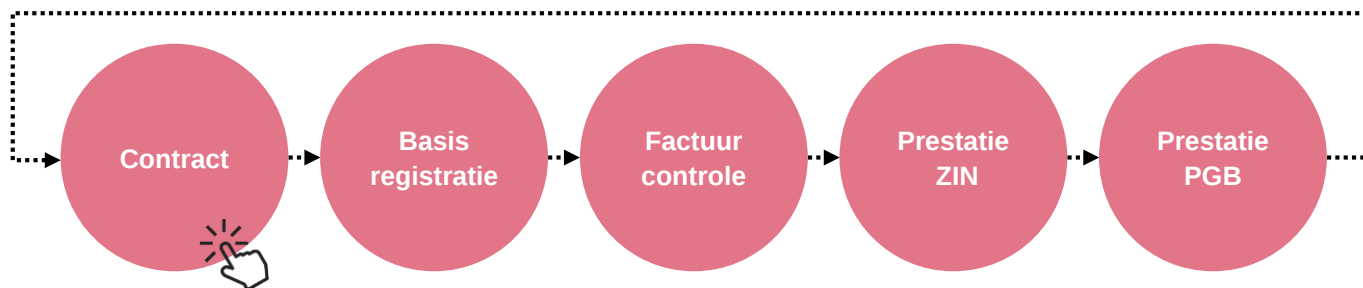
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

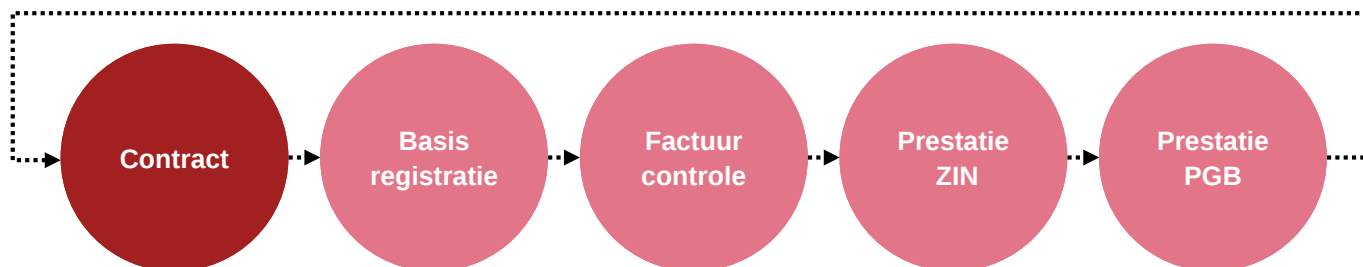
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Contract

Voor 2018 heeft u nieuwe contracten afgesloten met zorgaanbieders. Belangrijk aandachtspunt hierbij is een juiste invoer van de contractvoorwaarden (waaronder tarieven) in de administratie en controle hierop. Wij hebben in onze controle de gehanteerde tarieven nog niet (kunnen) aansluiten met de nieuwe zorgcontracten.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

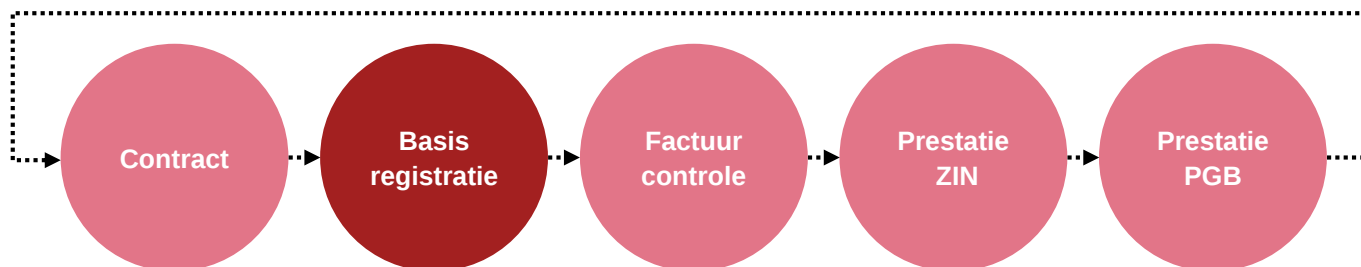
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Basisregistratie

U verricht onder andere de volgende interne controles:

- invoer van de juiste gegevens in de cliëntenregistratie,
- maandelijkse declaratie/facturatie op cliëntniveau;
- aansluiting tussen cliëntadministratie en financiële administratie inclusief aansluiting op de gegevens van de zorgaanbieder.

Wij hebben vastgesteld dat deze controles zichtbaar worden vastgelegd. Hierdoor is achteraf vast te stellen of de controles daadwerkelijk hebben plaatsgevonden, en effectief zijn geweest. Voorbeelden hiervan zijn de controle op het ID en woonplaats van de cliënt.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

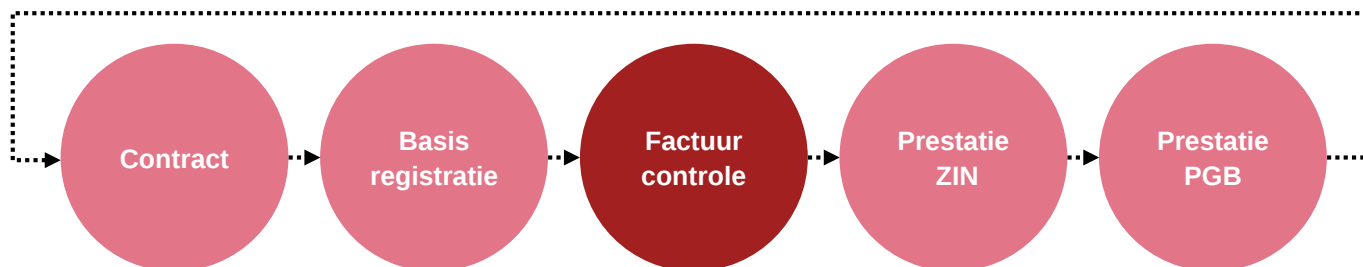
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Factuurcontrole

De controle op de juistheid van de facturen vindt plaats door een automatische afstemming van beschikte en gefactureerde zorg in Suite. In deze brief hebben wij al gemeld dat deze geautomatiseerde controle niet operationeel effectief is als gevolg van niet werkende [IT General Controls](#) inzake verandermanagement en functiescheiding. Hierdoor voeren zowel het Interne Audit Team als PwC aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uit om de juistheid van de kosten van zorg in natura vast te stellen.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

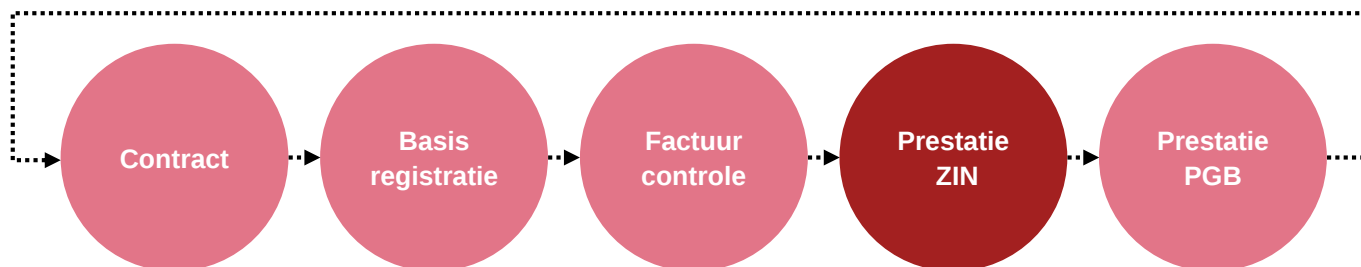
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Prestatie ZIN

Voor de prestatielevering van de zorg in natura steunt de gemeente Haarlem volledig op de productie-verantwoording door zorgaanbieders. Om een tijdige afronding van de jaarrekening te kunnen waarborgen is de gemeente afhankelijk van een tijdige indiening van de verantwoordingen op 1 april 2019.

Vanuit interne beheersing bevelen we aan om als gemeente zelf de prestatielevering gedurende het jaar vast te stellen. Dit is bijvoorbeeld mogelijk door op natuurlijke momenten (zoals herindicatie of huisbezoeken) ook controles op prestatielevering uit te voeren. Dit heeft als voordeel dat eerder inzicht bestaat in eventuele tekortkomingen en dreigende budgetoverschrijdingen. Tevens neemt de afhankelijkheid van derde partijen af. Wij hebben begrepen dat vanaf 1 september 2018 de herindicatie een toets plaatsvindt op prestatielevering.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

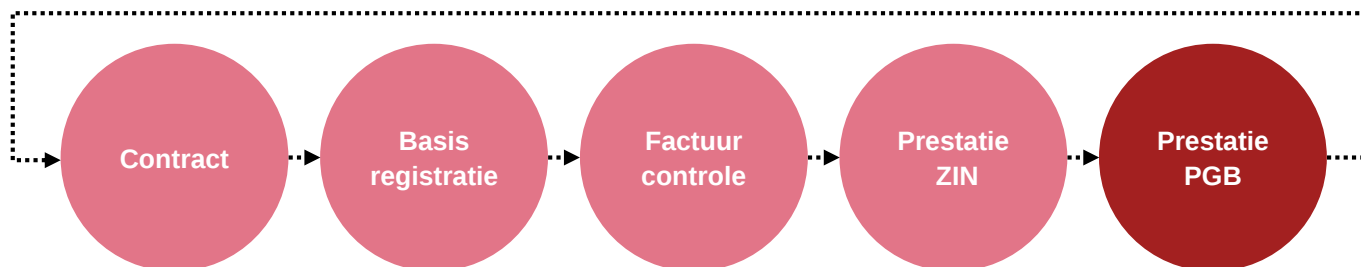
Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Uw plan van aanpak sociaal domein

De gemeente Haarlem is voor de vaststelling of zorg in natura daadwerkelijk is geleverd, nog volledig afhankelijk van de prestatieverantwoording door de zorgleveranciers. Binnen de gemeente is aandacht om op een andere wijze zekerheid hierover te krijgen. Naar verwachting zal in 2019 hiervoor het reeds aanwezige plan van aanpak verder tot uitvoering worden gebracht. Voor de zorgverlening die plaatsvindt door middel van een PGB budget zijn reeds acties ingezet om de prestatielevering in 2018 vast te stellen. Voor de jaarrekening 2018 gelden nog de volgende uitgangspunten:

Prestatie PGB

Om voldoende zekerheid te verkrijgen bij de PGB-gelden voert de gemeente Haarlem aanvullende werkzaamheden uit op onder meer de SVB bestedingen (op basis van uitnutting en informatie in de SVB portal) in relatie tot de toekenningen. Ook worden zelf controles uitgevoerd op belangrijke rechtmatigheidsaspecten, zoals op de aanwezigheid van een zorgtoekenning en de aanwezigheid van BSN nummers voor burgers waarvoor de SVB uitbetalingen heeft gedaan.

Ten aanzien van de prestatielevering van de PGB's voert u in 2018 als gemeente aanvullende werkzaamheden uit om vast te stellen dat de prestaties geleverd zijn. Deze werkzaamheden bestaan uit het op basis van een steekproef uitvoeren van een telefonische enquête bij cliënten.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Signalen jaarrekening

Normenkader is niet volledig

Wij hebben het concept normenkader 2018 ontvangen. Ten opzichte van het normenkader 2017 zijn meerdere, maar niet alle, wetten, verordeningen en besluiten verwijderd die uitsluitend regels bevatten met betrekking tot handelingen en beslissingen van niet-financiële aard, en derhalve geen onderdeel van het normenkader uitmaken. Wij hebben begrepen dat met ingang van volgend jaar de opzet en inrichting van het normenkader wordt herijkt, zodat het normenkader alleen die wet- en regelgeving bevat die betrekking hebben op financiële rechtmatigheid.

Daartegenover staat dat de Nota Verhuurbeleid d.d. 14 oktober 2013 mist in het normenkader. Wij hebben begrepen dat deze nota nu geen onderdeel van het normenkader vormt, omdat de raad eerder heeft besloten voor een gefaseerde invoer van kostprijsdekkende huur. Naar onze mening vormt dit geen argument om deze door de raad vastgestelde Nota niet op te nemen.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat net als over 2017 het normenkader niet is uitgewerkt in een concreet toetsingskader. Wel zijn de relevante artikelen opgenomen in de werkplannen van het Audit Team. Dit is naar onze mening echter niet voldoende om zorg te dragen dat het rechtmatigheidsaspect is geborgd in de eerste en tweede lijn. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording wordt dit naar onze mening nog belangrijker.

Financiële verordening 2018 voldoet niet volledig aan eisen van de BBV

Met ingang van 1 januari 2018 is de Financiële verordening gemeente Haarlem 2018 in werking getreden. Wij hebben vastgesteld dat deze verordening ten aanzien van het tussentijds winstnemen uit grondexploitaties niet voldoet aan de in 2017 gewijzigde eisen van de BBV.

Daarnaast is in de financiële verordening opgenomen dat het college minimaal eens per vier jaar een nota verhuurbeleid aanbiedt aan de raad met daarin de kaders voor huren en erfpachten. Wij hebben vastgesteld dat de huidige nota gedateerd is op 14 oktober 2013. In januari 2018 is de vastgoednota Haarlem in werking getreden. In deze nota worden kaders gegeven voor en vindt uitwerking plaats van de huurprijsbepaling. De nota verhuurbeleid is echter niet ingetrokken, noch blijkt uit de door ons ontvangen documentatie dat de nota verhuurbeleid is ingetrokken of op een andere wijze niet meer relevant is.

Hetzelfde geldt voor de nota grondprijzen. Dit document dient jaarlijks aan de raad te worden aangeboden. Wij hebben echter geconstateerd dat de laatste nota uit 2016 komt, welke betrekking heeft op de boekjaren 2016 en 2017.

Omdat niet is voldaan aan de inhoudelijke bepaling van de financiële verordening, is sprake van een formele onrechtmatigheid. Daarom bevelen wij u aan om de nota verhuurbeleid en nota grondprijzen zo spoedig mogelijk aan de raad aan te bieden.

Belangrijkste
boodschappen

Evaluatie van uw
interne beheersing

Ontwikkelingen voor
uw organisatie

Vooruitblik naar de
jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Signalen jaarrekening

Notitie erfpacht gronden

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 is de notitie Erfpacht gronden in werking getreden. Deze notitie geeft een schematische weergave van de waardering en resultaatbepaling in het geval dat de gemeente gronden in erfpacht heeft uitgegeven. Naar verwachting heeft de notitie geen materieel effect op de jaarrekening.

Notitie structurele en incidentele baten en lasten

Eind augustus 2018 heeft de Commissie BBV de notitie Structurele en incidentele baten en lasten gepubliceerd. Doel van deze notitie is om het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten te verduidelijken, zodat de begrippen 'incidenteel' en 'structureel' meer eenduidig toegepast worden. Deze notitie zal deel gaan uitmaken van de notitie "prospectief inzicht" die medio 2019 gepubliceerd gaat worden.

In de notitie doet de commissie de stellige uitspraak dat de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten een nadere toelichting vereist is. Tevens adviseert de commissie in de financiële verordening een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang incidentele lasten en baten afzonderlijk gespecificeerd worden, maar ook om het structureel begrotingssaldo te presenteren conform het voorbeeld dat in de notitie is opgenomen.

Wij adviseren u om de stellige uitspraak en aanbevelingen van de commissie in de jaarrekening 2018 op te volgen.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Sociaal domein

Signalen jaarrekening

Terugkoppeling afspraken

Bijlagen

Het controleproces en voorbereidingen voor de jaareindecontrole

Om aan uw behoeften te voldoen en om het proces van de jaareindecontrole verder te verbeteren, vinden wij het belangrijk om het proces regelmatig te evalueren en onze observaties te delen.

	Onderwerp	Observatie
	Hoe we tijdens de interimcontrole hebben samen-gewerkt en welke feedback is ontvangen.	Tijdens onze interim-controle hebben we een goede samenwerking met uw Audit Team ervaren. Dit heeft eraan bijgedragen dat wij in deze periode een goed beeld van de processen hebben kunnen vormen.
	Vooruitkijken naar de jaareindecontrole.	Ter ondersteuning van uw voorbereiding voor onze jaareindecontrole nemen wij in Client Connect een gedetailleerde lijst op met op te leveren documentatie. Wij hebben de lijst besproken met uw Audit Team en een tijdige levering van alle items voor het begin van de controle is nodig om een soepel controleproces te bewerkstelligen en om tijdsoverschrijdingen te voorkomen. Wij ervaren het als zeer proactief en prettig dat belangrijke thema's in de verslaggeving in een vroegtijdig stadium met ons worden afgestemd.
	Afhankelijkheid derde partijen	Gedurende het jaarrekeningtraject zijn wij afhankelijk van informatie van uw organisatie, maar ook van informatie van (de accountants van) externe partijen. Dit betreffen de volgende partijen: • GR Cocensus; • Spaarnelanden N.V. Wij zullen tijdig contact (laten) leggen met de accountants van deze partijen zodat er goede afspraken worden gemaakt over de tijdigheid en toereikendheid van de informatie.

Belangrijkste boodschappen

Evaluatie van uw interne beheersing

Ontwikkelingen voor uw organisatie

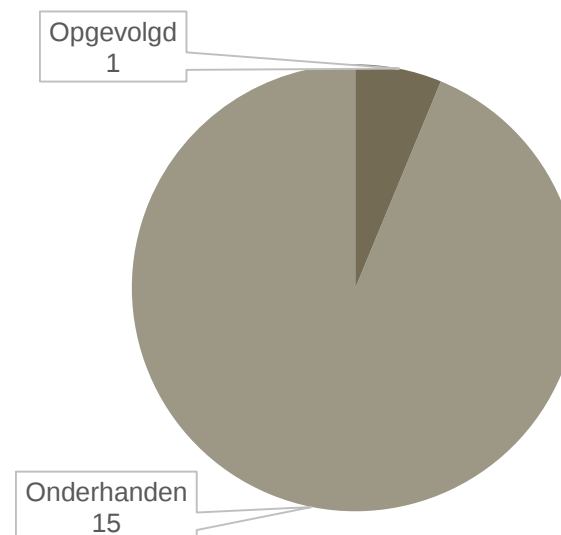
Vooruitblik naar de jaareindecontrole

Bijlagen

Opgevolgde aanbevelingen voorgaande jaren

Hiernaast is een totaaloverzicht opgenomen van de status van aanbevelingen uit voorgaande jaren. De nog openstaande en onderhanden aanbevelingen zijn opgenomen in het hoofdstuk [Evaluatie van uw interne beheersing](#). De opgevolgde aanbevelingen vindt u in de tabel hieronder.

In onderstaand overzicht hebben wij opgenomen welke aanbevelingen uit voorgaande jaren zijn opgevolgd. De nog openstaande bevindingen zijn opgenomen in het hoofdstuk [evaluatie van uw interne beheersing](#).

Proces	Aanbeveling	Status
Proces Treasury	Zichtbare autorisatie kasgeldleningen	Opgevolgd